

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 5 marca 2021 r.

Poz. 235

**UCHWAŁA NR 16
RADY MINISTRÓW**

z dnia 1 lutego 2021 r.

w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956) Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. Ustanawia się Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą od dnia 1 stycznia 2021 r.

Prezes Rady Ministrów: *M. Morawiecki*

Załącznik do uchwały nr 16 Rady Ministrów
z dnia 1 lutego 2021 r. (poz. 235)

**KRAJOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
NA ROK 2021**

Warszawa 2021

Spis treści

Wstęp	4
I. Cele Programu	19
II. Założenia Programu	20
III. Adresaci Programu	21
IV. Realizatorzy Programu	22
V. Akty prawa krajowego oraz programy wieloletnie	23
VI. Obszary, kierunki i działania Programu	25
Obszar 1: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna	25
1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy w rodzinie	25
1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy)	26
1.3. Ograniczenie treści przemocowych w mediach	27
1.4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych.....	29
1.5. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 ustawy)	30
Obszar 2: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy)	31
2.1. Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy	31
2.2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy)	33
2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	34
2.4. Monitoring działań pomocowych	38
Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	40
3.1. Tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowywanie i doskonalenie zasad współpracy między tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi i wdrażanie do realizacji.....	40
3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	41
3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy)	45

3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań	47
3.5. Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi	48
Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	49
4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania	49
4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	50
4.3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	51
4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	52
VII. Przewidywane skutki finansowe	54
VIII. Przewidywane efekty realizacji Programu	55
IX. Sposób monitorowania i sprawozdawczości	56

Załączniki do Programu:

1. Załącznik nr 1 – Nakłady budżetu państwa na rok 2021 w związku z uchwaleniem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
2. Załącznik nr 2 – Wzór rocznego sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18, art. 47, art. 48 i art. 71 wskazuje, że instytucja rodziny, definiowana w systemie praw człowieka jako „naturalna i podstawowa komórka społeczeństwa” (art. 16 ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka) jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej.

Szczególnie chroniona instytucja rodziny ustrojowo łączona jest z podstawową dla systemu praw człowieka zasadą ochrony życia rodzinnego (art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) i prawem rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem (art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Jednocześnie, w duchu subsydiarności działań władzy publicznej, przepis art. 33 Konstytucji nakłada na nią obowiązek konstruowania polityki rodzinnej i społecznej z uwzględnieniem zasady równych praw mężczyzn i kobiet w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. Zgodnie z art. 72 Konstytucji Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem instytucji i organizacji publicznych jest ochrona osób przed przemocą, również krzywdzeniem ze strony osób bliskich.

Ustrojową zasadą jest także szczególna pomoc ze strony władz publicznych dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Badania empiryczne oraz doświadczenie wskazują, że prawidłowo funkcjonująca rodzina jest optymalnym środowiskiem rozwoju i samorealizacji. Natomiast przemoc jest jednym z ważnych zagrożeń dla realizacji tej podstawowej funkcji rodziny, jak i dla samorealizacji każdego z jej członków.

Statystycznie większość osób doznających przemocy w rodzinie stanowią kobiety. Innymi szczególnie wrażliwymi kategoriami osób doznających przemocy w rodzinie są m.in.: małoletni, osoby starsze, osoby niepełnosprawne. Szczególna ochrona i wsparcie powinny

być dedykowane dzieciom, zarówno doznającym przemocy w rodzinie, jak i będącym świadkami przemocy.

Diagnoza sytuacji

Przemoc w rodzinie jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku.

Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc.

Wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie może mieć także uzależnienie/nadużywanie alkoholu. Statystyki pokazują, że wielu sprawców przemocy w rodzinie w chwili popełnienia czynu jest pod wpływem alkoholu. Należy pamiętać, że alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie. Coraz częściej przyczyną przemocy w rodzinie jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale co jest większym problemem, uzależnienie od narkotyków i substancji psychotropowych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Raporcie o stanie narkomanii w Polsce – w 2018 r. odsetek populacji w wieku 15–64 lata sięgających po narkotyki wynosił 5,4%.

Na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956) oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (M.P. z 2014 r. poz. 445), w grudniu 2012 r. zostały przeprowadzone badania w ramach projektu badawczego zatytułowanego „Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieska Karta” w oparciu o rozporządzenie z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” ”. Zalety pracy interdyscyplinarnej – kompleksowość oraz zwiększenie efektywności i skuteczności działań – były potwierdzane opiniami uczestników ww. badań. Jako najważniejsze pozytywne rezultaty pracy interdyscyplinarnej wskazano kompleksowe, wieloaspektowe udzielanie pomocy rodzinom dotkniętym przemocą

w rodzinie, lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a przez to zwiększenie ich skuteczności oraz możliwość wzajemnego uczenia się, dzielenia wiedzą i doświadczeniami. Sprawne współdziałanie służb i instytucji pozwala efektywnie wykorzystywać zasoby, instrumenty i uprawnienia służb i instytucji – zarówno na poziomie strategicznym, jak i indywidualnych przypadków rodzin.

Z badań zrealizowanych w 2014 r., na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, pn. „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców” wynikało, że w 2014 r. 24,7% respondentów deklarowało, że w ciągu swojego życia osobiście doświadczyło co najmniej jednej z czterech form przemocy. Większość z nich doświadczyła jednej formy przemocy (64%), znacznie mniej badanych było ofiarą dwóch form przemocy (28,2%). Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni przyznawały się do doświadczenia przemocy. Respondenci najczęściej deklarowali doświadczenie przemocy psychicznej, rzadziej wskazywali na przemoc fizyczną. Informacje na temat doznawania przemocy seksualnej i ekonomicznej pojawiały się sporadycznie. W przypadku przemocy psychicznej i seksualnej kobiety istotnie częściej niż mężczyźni deklarowały jej doświadczenie.

Badanie pokazało też, że uczestnicy sytuacji przemocy w rodzinie mieli problem z szukaniem pomocy na zewnątrz. Niemal co piąta badana osoba twierdziła, że o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy na ciele ofiary widać wyraźne ślady, np. siniaki. Co czwarta osoba badana twierdziła, że wyzwiska i obrażanie partnera to normalna rzecz podczas małżeńskich sporów. Oznacza to, że stosunkowo duża część badanych (w przedziale 20–24%) za przemoc uważała wyłącznie przemoc fizyczną, jedynie w jej ostrej formie. Wyniki badań pokazywały też, że problemem było także usprawiedliwianie przemocy przez przypisywanie jej szlachetnych pobudek lub przerzucanie części winy na osoby doznające przemocy.

Inne badanie pn. „Ogólnopolska diagnoza infrastruktury wsparcia osób doznających przemocy oraz ocena efektywności i skuteczności stosowanych form pomocy” zrealizowane w 2017 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wskazało mocne i słabe strony funkcjonującej infrastruktury wsparcia. Za mocne strony systemu uznano: dużą liczbę i różnorodność placówek wspierających osoby doznające przemocy, w szczególności w większych ośrodkach miejskich, różnorodność form oferowanej pomocy, wzrost zaufania osób doznających przemocy do instytucji wspierających, pozytywne oddziaływanie procedury „Niebieska Karta” na życie osób doznających przemocy, dostępność informacji na temat oferowanych form pomocy dla osób doznających przemocy, indywidualne podejście do

każdej osoby doznającej przemocy, zwiększającą się liczbę programów i projektów pomocowych, możliwość wykorzystania różnorodnych kanałów informacyjnych oraz realizowanie działań interwencyjnych i profilaktycznych. Należy podkreślić, że osoby korzystające z pomocy w związku z przemocą w rodzinie mają świadomość, że poza dedykowaną im infolinią mogą uzyskać interesujące ich informacje za pośrednictwem innych środków komunikowania się na odległość.

Mimo iż działanie systemu oceniane było pozytywnie, to badanie wskazywało również obszary wymagające poprawy, np. słabo rozwiniętą infrastrukturę wsparcia dla osób doznających przemocy w małych miejscowościach i na obszarach wiejskich, niewystarczającą liczbę miejsc noclegowych, zbyt długi czas oczekiwania na niektóre formy pomocy, np. pomoc prawną, braki kadrowe, czasowe i finansowe w instytucjach wspierających osoby doznające przemocy, a także negatywne nastawienie osób doznających przemocy do zmiany swojej sytuacji życiowej oraz niechęć osób doznających przemocy do zgłaszania problemu.

Badania pokazały, że istnieje duża liczba oraz różnorodność placówek wspierających osoby doznające przemocy. Liczba placówek występujących w danej miejscowości jest skorelowana z jej wielkością – im większa miejscowość, tym większa dostępność placówek wsparcia. Największą dostępnością charakteryzowały się punkty konsultacyjne dla osób doznających przemocy, stanowiące blisko 2/3 infrastruktury wsparcia na terenie całego kraju. Badanie pokazało również, że dużą dostępnością cieszą się również ośrodki interwencji kryzysowej. Wśród innych placówek zapewniających wsparcie osobom doznającym przemocy w rodzinie znalazły się specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, jak również domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Należy wskazać, że osoby doznające przemocy chętnie korzystały z usług oferowanych przez wymienione placówki i wysoko oceniały zasadność oraz skuteczność ich funkcjonowania. Badania pokazały tendencję wzrostową dotyczącą poziomu zaufania osób doznających przemocy do instytucji oferujących wsparcie. Wzrost zaufania może być następstwem skuteczności procedury „Niebieska Karta” oraz wysokim stopniem profesjonalizmu i różnorodnością pomocy, czym cechują się instytucje udzielające wsparcia osobom doznającym przemocy. Badania pokazały również, że dużą rolę w przeciwdziałaniu przemocy odgrywają działania profilaktyczne (edukacyjne, informacyjno-promocyjne) oraz interwencyjne. Zasługą działań profilaktycznych jest przede wszystkim zwracanie uwagi potencjalnych świadków przemocy, jej sprawców oraz osób jej doświadczających na problem przemocy oraz wskazywanie możliwości uzyskania pomocy.

W przypadku działań interwencyjnych możliwe jest dotarcie do osób doznających przemocy oraz przeciwdziałanie występowaniu przemocy na dość wczesnym etapie jej występowania.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieska Karta” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem, wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Opinię o jej wysokiej skuteczności oraz o tym, że zwykle problem przemocy w rodzinie zostaje dzięki niej rozwiązany, potwierdziło 40% respondentów. Natomiast największy odsetek – 43% ankietowanych uznało, że procedura „Niebieska Karta” jest częściowo skuteczna, tzn. problem zwykle zostaje rozwiązany w części. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieska Karta” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

Sygnalizującym ważną kwestię problemową pozostaje na pewno najczęściej wskazywany przez badanych okres, przez jaki zmagali się oni z problemem przemocy w rodzinie, zanim wszczęto w ich przypadku procedurę „Niebieska Karta”. Aż 58% z nich przyznaje, że okres ten trwał więcej niż 2 lata. Może to wynikać z długiego czasu, który upłynie, zanim osoba doznająca przemocy w rodzinie zdobędzie się zgłosić po pomoc. Prowadzi to do konkluzji, że nadal potrzebne są działania uświadamiające społeczeństwo w zakresie zagadnień związanych

z przemocą w rodzinie, aby osoby jej doświadczające zdawały sobie większą sprawę ze swojej sytuacji i możliwości jej poprawy, ale także po to, aby ich otoczenie reagowało w większym stopniu na sygnały występowania przemocy w rodzinach.

Dodatkowo, w kontekście działania procedury „Niebieska Karta”, warto wskazać, iż osoby nią objęte oceniają, że w największym stopniu zaangażowani w podejmowanie działań w jej ramach pozostają przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz Policji (odpowiednio 81% oraz 78% respondentów, wobec których prowadzono procedurę „Niebieska Karta”, wskazało te dwie instytucje jako najbardziej zaangażowane). Pokrywa się to z opiniami samych pracowników badanych podmiotów, którzy również uznają te dwie instytucje za najbardziej zaangażowane w prowadzenie procedury „Niebieska Karta”.

Z innego badania realizowanego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika wysoka skuteczność oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie. Badanie pn. „Skuteczność oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie” pokazało, że programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie oceniane są jako skuteczne przez osoby prowadzące programy. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych również w większości oceniali programy jako skuteczne. Dlatego rekomenduje się dalszy rozwój i upowszechnianie realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie jako jednej z podstawowych form wsparcia rodziny doświadczającej przemocy. Zasadne jest również podjęcie działań zmierzających do zapewnienia ciągłości realizacji programów, aby maksymalnie skrócić okres oczekiwania na udział w programie.

Badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej pn. „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie” pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy.

Na poziomie deklaratywnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemoc w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85–90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak około 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne.

Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu różnice dotyczą stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy w rodzinie, to stwierdzenie „Ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację”. W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo – około 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo osób się nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania.

Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

Ocena Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020

Wyniki wyżej przywołanych badań realizowanych w 2019 r. pokazały, że obecnie funkcjonujący system pomocy udzielanej osobom krzywdzonym jest skuteczny. Respondenci badania pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie” pozytywnie ocenili działanie systemu wsparcia osób doznających przemocy w rodzinie w Polsce. Osoby doznające przemocy, które skorzystały z różnorodnych form wsparcia, w 83% otrzymane wsparcie oceniły jako skuteczne. Najlepiej ocenianymi instytucjami w kontekście działań pomocowych były ośrodki pomocy społecznej oraz Policja. Jako najbardziej skuteczne formy wsparcia, oprócz realizacji procedury „Niebieska Karta”, wskazywano poradnictwo psychologiczne oraz prawne, jak również pomoc oferowaną w ramach pracy socjalnej.

Na podstawie dotychczas zebranych danych ze sprawozdań z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020, możliwe jest przedstawienie danych dotyczących sześciu lat realizowania postanowień Programu, tj. danych za lata 2014–2019.

Ze Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 za rok 2019 wynika, że liczba sporządzonych formularzy „Niebieska

Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę wyniosła 94 716, w tym przez przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 12 083,
- Policji – 74 313,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 2813,
- oświaty – 4849,
- ochrony zdrowia – 658.

Należy odnotować, że liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” nieznacznie wzrosła w stosunku do 2018 r. (o 1405). Powyższe może wskazywać na rozwój i skuteczność szeroko zakrojonych działań profilaktycznych, dzięki czemu istnieje możliwość rozpowszechniania wiedzy w środowisku lokalnym na temat zjawiska przemocy oraz działań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieska Karta”, była Policja (78,46%). Na drugim miejscu pod względem liczby uruchomionych procedur znaleźli się przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (12,76%). Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez pracowników ochrony zdrowia (0,67%).

Tabela 1. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w latach 2014–2019

Lata	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	13 606	12 743	11 789	13 667	11 177	12 083
Policja	77 808	75 495	73 531	75 662	73 153	74 313
Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych	4 412	4 788	5 736	4 081	3 927	2 813
Oświata	6 358	6 166	5 547	4 184	4 431	4 849
Ochrona zdrowia	627	557	607	713	623	658
Razem	102 811	99 749	97 210	98 307	93 311	94 716

W całej Polsce w ramach instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie funkcjonowało w 2019 r. 848 jednostek, w tym 538 instytucji prowadzonych przez gminy oraz 310 instytucji prowadzonych przez powiaty. Wśród instytucji zdecydowaną większość stanowią punkty konsultacyjne – 503 (59%), a następnie ośrodki interwencji kryzysowej –

219 (26% – w tym 57 punktów interwencji kryzysowej), specjalistyczne ośrodki wsparcia – 36 (4%), ośrodki wsparcia – 14 (2%), domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 18 (2%) oraz 58 (7%) inne placówki świadczące specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Szczególnie istotną rolę w udzielaniu kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie spełniają specjalistyczne ośrodki wsparcia (SOW) dla ofiar przemocy w rodzinie, w których zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra pracownicza mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z osobami doznającymi przemocy w rodzinie, jak również z osobami będącymi sprawcami tej przemocy. W 2019 r. z oferty SOW skorzystało ogółem 6139 osób. Osoby, które zgłaszają się do tego typu placówek, nie ponoszą żadnych opłat związanych z pobytem czy też świadczonymi usługami (psychologicznymi, prawnymi, medycznymi, socjalnymi). Podkreślenia wymaga, że specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie udzielają pomocy bez względu na rejonizację, dlatego też osoby zamieszkujące np. w Warszawie mogą skorzystać z pomocy w dowolnym SOW na terenie kraju. Jest to pomocne dla osób, które zmieniają miejsce zamieszkania ze względu na specyfikę swojej sytuacji. Ma to również niebagatelną wartość, gdyż nie tylko umożliwia wyjście z kryzysu, ale daje możliwość rozpoczęcia życia w nowym miejscu.

Tabela 2. Liczba osób korzystających z pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2014–2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających z pomocy w SOW	7 717	7 454	7 004	8 558	6 792	6 139

Ze wspomnianego już badania skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie przeprowadzonego w 2019 r. wynika, że mimo istniejącej infrastruktury wsparcia osób krzywdzonych istnieją braki infrastrukturalne i kadrowe występujące najczęściej w przypadku małych miast i wsi. Dotyczą one zwłaszcza specjalistycznej pomocy psychologicznej, terapeutycznej i psychiatrycznej skierowanej w szczególności do dzieci. Dlatego zasadny jest dalszy rozwój infrastruktury wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak również rozwój działań związanych z szeroko pojętym poradnictwem i profilaktyką.

Ideą systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest kompleksowa i skoordynowana działalność ukierunkowana na zdiagnozowanie przyczyn i zniwelowanie skutków występowania przemocy. Holistyczne podejście obejmuje całokształt procesów zachodzących

w rodzinie z problemem przemocy, zatem konieczne jest pojmowanie rodziny jako pewnego systemu oddziałujących na siebie elementów, które dążą do uzyskania homeostazy. Stąd ważne jest podejmowanie działań zarówno na rzecz osób doświadczających przemocy, jak i tych, które ją stosują. W związku z tym w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 położono duży nacisk na rozwój oddziaływań wobec sprawców przemocy, w szczególności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, które mają doprowadzić do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie.

Tabela 3. Liczba osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w latach 2014–2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	8 598	9 429	9 666	9 101	8 765	8 880

Inną formą działań podejmowanych w celu zahamowania przemocy w rodzinie jest realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Jest to zadanie wynikające z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wprowadzone do realizacji w ramach Programu po raz pierwszy w 2017 r., jako uzupełnienie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. W 2019 r. opracowano i zrealizowano 120 programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc, do których przystąpiły 1064 osoby. Spośród osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne, tylko 43 osoby powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy, zaś oddziaływania korekcyjno-edukacyjne okazały się nieskuteczne w 352 przypadkach. Oznacza to, że zarówno programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, jak i programy psychologiczno-terapeutyczne są skuteczną formą korygowania postaw i zachowań osób stosujących przemoc.

Zrealizowane w 2019 r. badanie dotyczące skuteczności oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych pokazało, że programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie nie są realizowane we wszystkich powiatach Polski, co powoduje, że nie wszyscy zainteresowani lub kierowani do programów mają możliwość skorzystania z nich. Ograniczenia są niekiedy spowodowane czynnikami niezależnymi od potencjalnych uczestników i organizatorów, np. trudnościami komunikacyjnymi z dojazdem. Są powiaty, w których jest niedostateczna liczba programów w odniesieniu do obserwowanych potrzeb. Dlatego rekomenduje się podejmowanie działań mających na celu zapewnienie w miarę możliwości ciągłości realizacji programów, aby maksymalnie skrócić okres oczekiwania na

udział w programie. Dla zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie pomocne jest zwiększenie dostępności do programów korekcyjno-edukacyjnych przez zagwarantowanie ich ciągłości przez cały rok. Sprzyja to wykorzystaniu energii kryzysu i aktualnej motywacji osoby stosującej przemoc do pozyskania go do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym. Wydłużający się okres oczekiwania na przyjęcie do programu lub na jego rozpoczęcie negatywnie wpływa na motywację sprawcy przemocy do udziału w nim.

Występuje duża potrzeba kontynuacji wsparcia dla osób uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie po zakończeniu udziału w programie (blisko 90% osób realizujących programy jest zdania, że osoby w nich uczestniczące powinny, po ich zakończeniu, być objęte dalszym wsparciem). W większości preferowaną formą kontynuacji wsparcia są działania psychologiczno-terapeutyczne, ukierunkowane głównie na utrwalenie zmian, jakie wypracowano u uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, ale również inne działania wspierające dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzające do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi.

Ważnym elementem systemu jest profesjonalizacja służb. W tym celu w ramach Programu prowadzone są szkolenia dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, np. pracowników socjalnych, funkcjonariuszy Policji, kuratorów, przedstawicieli oświaty czy służby zdrowia. Szkolenia w większości województw dotyczyły głównie budowania lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o współpracę zespołów interdyscyplinarnych, dotyczyły również takich zagadnień jak: prawne aspekty przeciwdziałania przemocy, diagnozowanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom pokrzywdzonym, praca z rodziną wieloprotblemową, praca z dzieckiem krzywdzonym, praca z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie, w tym z osobami starszymi i niepełnosprawnymi, oraz prowadzenie dokumentacji i ochrony danych osobowych.

Tabela 4. Liczba pracowników „pierwszego kontaktu” uczestniczących w szkoleniach w latach 2014–2019

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba pracowników „pierwszego kontaktu” uczestniczących w szkoleniach	3 093	3 404	2 946	2 742	3 567	4 061

W ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od 2017 r. uruchomiono infolinię o numerze 800-120-002. Jest to bezpłatna, całodobowa infolinia dla

osób szukających wsparcia w związku z doznawaniem przemocy. Infolinia prowadzona jest na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. Przed 2017 r. środki budżetowe będące w dyspozycji ministra właściwego do spraw zdrowia pozwalały na pracę telefonu w godz. 8.00–22.00. Obecnie infolinia działa całodobowo i jest dostępna przez siedem dni w tygodniu. W wybranych godzinach prowadzone są również konsultacje w języku angielskim i rosyjskim, w wybrane dni działa też telefoniczna poradnia prawna. Rozmowy są bezpłatne dla dzwoniących osób.

Powyższe dane z badań oraz sprawozdań wskazują, że nadal istnieje potrzeba podejmowania szeroko zakrojonych działań zmierzających do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce, w szczególności przez rozwój różnych form pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie wpływa nie tylko na większą świadomość praw i możliwości skorzystania z pomocy przez osoby doznające przemocy, ale również na uwrażliwienie świadków przemocy na konieczność reagowania na akty przemocy. Ważnym elementem systemu pozostają też różnorodne oddziaływania wobec sprawców przemocy w rodzinie – korygowanie postaw i zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie wpływa na zapewnienie bezpieczeństwa osób krzywdzonych. Nieodłącznym elementem systemu jest też podnoszenie kompetencji służb, gdyż to od osób tzw. pierwszego kontaktu zależy jakość i efektywność udzielanej pomocy i wsparcia.

Międzynarodowe dokumenty strategiczne dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Problem przemocy w rodzinie został dostrzeżony i zdiagnozowany także w innych państwach na całym świecie, czego wyrazem są podejmowane działania organizacji międzynarodowych, w tym m.in. Organizacji Narodów Zjednoczonych czy też Rady Europy, w celu ograniczenia tego zjawiska.

W szczególności należy tu wskazać na akty prawa międzynarodowego, zmierzające do przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i dzieci oraz przemocy w rodzinie, w tym m.in.:

Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ):

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 roku,
- Konwencja o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 roku,

- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego ONZ,
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 roku.

Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 roku,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 roku,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 roku,
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 11 maja 2011 r.

Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, s. 1),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, s. 2),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 z 17.12.2011, s. 1),
- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57).

Założenia ramowe

Rzeczpospolita Polska, mając na uwadze doświadczenia międzynarodowe, także podjęła działania legislacyjne w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, czego wyrazem było uchwalenie w dniu 29 lipca 2005 r. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zwanej dalej „ustawą”.

Ustawa nakłada na Radę Ministrów obowiązek przyjęcia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zwanego dalej „Programem”, w celu tworzenia warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Preambuła do ustawy podkreśla, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. Celem ustawy wyrażonym w preambule jest zwiększenie skuteczności działań zapobiegających przemocy w rodzinie oraz działań eliminujących tę przemoc.

Głównym założeniem obowiązującego dotychczas Programu było zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska przez zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie, zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Opracowanie nowego dokumentu podyktowane jest wpływem perspektywy czasowej, na którą ustanowiony został dotychczas obowiązujący Program. Zadaniem Programu jest kontynuacja szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą, podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Metody i narzędzia realizacji celów Programu będą miały zastosowanie w skali całego kraju. Program ma charakter uniwersalny z uwzględnieniem priorytetów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program powstał w wyniku prac Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i w zasadniczej swej części stanowi aktualizowaną kontynuację działań zapisanych w obowiązującym dotychczas Programie.

W rozdziale pierwszym określono cel główny oraz cele szczegółowe Programu. W rozdziale drugim dokładnie sprecyzowano założenia Programu. W rozdziale trzecim zaś wymieniono adresatów Programu, a w rozdziale czwartym określono jego realizatorów. W rozdziale piątym wskazano na akty prawne oraz plany wieloletnie, do których odnosi się Program. W rozdziale szóstym wskazano i opisano obszary, kierunki oraz działania Programu.

W Programie określono też skutki finansowe realizacji poszczególnych zadań oraz zasady sprawozdawczości ze zrealizowanych zadań.

Program ma roczną perspektywę, a zawarte w nim cele i obszary działań nakładają na wszystkie szczeble administracji publicznej obowiązek realizacji długofalowych zadań w celu zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie. Roczny okres pozwoli na dokonanie analizy porównawczej rezultatów osiągniętych Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 oraz adaptację założeń Krajowego Programu do realiów związanych ze stanem epidemii.

Przyjęcie krótkoterminowej perspektywy Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika z planowanych zmian w zakresie uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i jednocześnie stanowić będzie punkt odniesienia uwzględniający doświadczenia realizatorów oraz dążenie do optymalizacji systemowych rozwiązań.

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce jest procesem wymagającym czasu, wysiłku, nakładów finansowych, zaangażowania wszystkich służb, a także zmiany świadomości społecznej.

Realizacja Programu przyczyni się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie. Treści zawarte w Programie mają elastyczny charakter, dzięki temu możliwe będzie realizowanie nowatorskich lokalnych programów dostosowanych do specyfiki potrzeb występujących na danym terenie.

I. Cele Programu

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.

Cele szczegółowe:

- Cel 1: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Cel 4: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Wskaźnik ogólny:

Liczba osób, które skorzystały z różnych form wsparcia w związku z problemem przemocy w rodzinie, w tym: liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta” oraz liczba osób, które skorzystały ze wsparcia różnego rodzaju placówek udzielających pomocy, takich jak: specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodki interwencji kryzysowej, punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, inne placówki świadczące pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

II. Założenia Programu

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna:

obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.

2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie:

obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub osób niesamodzielnych), jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom dotkniętym przemocą.

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie:

obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.

4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano też przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań.

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, pomaganie osobom dotkniętym przemocą, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych.

III. Adresaci Programu

Program skierowany jest do:

1. Ogółu społeczeństwa, w tym osób zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Świadców przemocy w rodzinie.
5. Służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

IV. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu są:

- organy administracji rządowej, przy wsparciu państwowych jednostek organizacyjnych realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi, a także Prokuratura oraz sądy powszechne,
- jednostki samorządu terytorialnego, przy współpracy podmiotów lub organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych.

Program na szczeblu centralnym jest realizowany przez Krajowego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w randze sekretarza lub podsekretarza stanu w urzędzie obsługującym tego ministra, na którego przepisy ustawy nałożyły obowiązek kierowania Zespołem Monitorującym do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Na szczeblach wojewódzkich realizatorami Programu są wyznaczeni przez wojewodów Wojewódzcy Koordynatorzy Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zgodnie z art. 11 ustawy Rada Ministrów do dnia 30 września każdego roku zobowiązana została do składania Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej sprawozdania z realizacji Programu.

V. Akty prawa krajowego oraz programy wieloletnie

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53),
- ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2020 r. poz. 218, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 431, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
- ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
- ustawę z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914),
- ustawę z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2020 r. poz. 805),

- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, z późn. zm.),
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920),
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668).

Program jest skorelowany z Narodowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022.

VI. Obszary, kierunki i działania Programu

Obszar 1: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

1.1.1. Opracowywanie diagnoz i prowadzenie badań, ekspertyz oraz analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i czynników z nią skorelowanych (art. 8 pkt 1 ustawy)

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w ramach zlecenia zadania wskazanemu podmiotowi (ośrodki badania opinii publicznej, ośrodki naukowe).

Wskaźniki:

- liczba opracowanych diagnoz, badań, ekspertyz oraz analiz zjawiska przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

1.1.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, powiatu i województwa, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy, wojewódzki.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych lokalnych diagnoz zjawiska przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

1.1.3. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa (art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy)

Realizatorzy zadania: wojewodowie za pośrednictwem Wojewódzkich Koordynatorów Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba opracowanych raportów dotyczących monitoringu (diagnoza i ewaluacja) zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy)

Rodzaje działań:

1.2.1. Prowadzenie ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych, które:

- obalają stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie,
- opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania,
- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy) i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę,
- promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc.

Realizatorzy zadania: Minister Sprawiedliwości, Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania, w tym w ramach zlecenia zadania wskazanemu podmiotowi, we współpracy z mediami, a także organizacjami pozarządowymi, oraz przy współpracy ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a także Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki, we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba ogólnokrajowych i lokalnych kampanii społecznych.

Termin realizacji: 2021 r.

1.2.2. Organizowanie ogólnopolskiej konferencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego we współpracy z jednostkami naukowymi i instytucjami badawczymi.

Wskaźniki:

- liczba zorganizowanych konferencji,
- liczba osób uczestniczących w konferencjach.

Termin realizacji: 2021 r.

1.2.3. Współpraca między organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmałżeńskich (art. 9 ust. 1 ustawy)

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy we współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań,
- liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

1.2.4. Współpraca między organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań,
- liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

1.3. Ograniczenie treści przemocowych w mediach

Rodzaje działań:

1.3.1. Promowanie w środkach masowego przekazu programów skierowanych do dzieci i młodzieży wolnych od przemocy i pozbawionych treści przemocowych

Realizatorzy zadania: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.

Wskaźniki:

- liczba programów dla dzieci i młodzieży, promujących zachowania wolne od przemocy,
- liczba programów w środkach masowego przekazu promujących pozbawione treści przemocowych programy kierowane do dzieci i młodzieży,
- liczba programów, filmów i audycji w środkach masowego przekazu promujących treści korektywne,
- wdrożenie programu monitorowania i oceny dostosowania treści programów w środkach masowego przekazu do etapu rozwoju dzieci i młodzieży.

Termin realizacji: 2021 r.

1.3.2. Ograniczenie prezentowania zjawiska przemocy w rodzinie w środkach masowego przekazu

Realizatorzy zadania: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.

Wskaźniki:

- liczba wystąpień Przewodniczącego KRRiT do nadawców wzywających do zaniechania naruszenia prawa,
- liczba wszczętych postępowań na skutek wystąpień i skarg składanych do KRRiT, dotyczących emisji w mediach programów zawierających treści przemocowe.

Termin realizacji: 2021 r.

1.3.3. Ograniczenie treści przemocowych w Internecie i mediach społecznościowych

Realizatorzy zadania: Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, minister właściwy do spraw informatyzacji.

Wskaźniki:

- liczba wystąpień Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw informatyzacji do podmiotów prowadzących serwisy i portale,
- liczba wdrożonych mechanizmów przeciwdziałania treściom przemocowym w Internecie i mediach społecznościowych.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

1.4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

Rodzaje działań:

1.4.1. Opracowywanie programów osłonowych oraz edukacyjnych i prowadzenie działań dotyczących zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub z niepełnosprawnościami

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego oraz minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

Wskaźniki:

- liczba programów osłonowych oraz edukacyjnych,
- liczba osób, w stosunku do których prowadzono działania.

Termin realizacji: 2021 r.

1.4.2. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, metod i kompetencji rodziców i opiekunów w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy) oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, ministrowie właściwi do spraw zdrowia oraz oświaty i wychowania.

Wskaźniki:

- liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób, którym udzielono porady,
- liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez położne podstawowej opieki zdrowotnej.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

1.5. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 ustawy)

Rodzaje działań:

1.5.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy)

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

1.5.2. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy)

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

1.5.3. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt 1 i 3 ustawy)

Realizatorzy zadania: samorząd województwa.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- opracowanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

Obszar 2: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy)

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Kierunki działań:

2.1. Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy

Rodzaje działań:

2.1.1. Utworzenie zespołów interdyscyplinarnych (art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy)

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba zespołów interdyscyplinarnych.

Termin realizacji: 2021 r.

2.1.2. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych (art. 9a ust. 7, 10, 13–14 ustawy)

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba funkcjonujących w danym roku grup roboczych,
- liczba spotkań grup roboczych.

Termin realizacji: 2021 r.

2.1.3. Ewidencjonowanie istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie.

Wskaźniki:

- aktualizowanie na stronach internetowych wojewodów baz teleadresowych instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, z wyszczególnieniem podmiotów zapewniających miejsca schronienia oraz podmiotów świadczących wsparcie w formie poradnictwa specjalistycznego,

- aktualizowanie na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego baz teleadresowych podmiotów realizujących zadania zleczone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

2.1.4. Przesyłanie aktualnych baz danych z danego województwa, o których mowa w pkt 2.1.3, prezesowi sądu apelacyjnego, prokuratorowi regionalnemu, komendantowi wojewódzkiemu Policji, komendantowi oddziału Żandarmerii Wojskowej, kuratorowi oświaty oraz organom samorządu terytorialnego do dnia 31 lipca

Realizatorzy zadania: wojewodowie.

Wskaźniki:

- liczba przekazanych ww. podmiotom aktualnych baz danych.

Termin realizacji: 2021 r.

2.1.5. Upowszechnienie baz danych przez podmioty, o których mowa w pkt 2.1.4, w podległych im pionach organizacyjnych

Realizatorzy zadania: prezesi sądów apelacyjnych, prokuratorzy regionalni, komendanci wojewódzcy Policji, komendanci oddziałów Żandarmerii Wojskowej, kuratorzy oświaty, organy samorządu terytorialnego.

Wskaźniki:

- liczba przekazanych ww. podmiotom aktualnych baz danych.

Termin realizacji: 2021 r.

2.1.6. Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym:

- punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- ośrodków interwencji kryzysowej,
- innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba utworzonych w danym roku punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba utworzonych ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

- liczba utworzonych w danym roku domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba utworzonych w danym roku ośrodków interwencji kryzysowej,
- liczba utworzonych w danym roku innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

2.1.7. Nawiązywanie, rozwijanie i wzmocnienie współpracy między instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki, we współpracy z podmiotami lub organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych projektów w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

2.2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy)

Rodzaje działań:

2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki we współpracy z mediami o zasięgu regionalnym oraz organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba opracowanych materiałów informacyjnych.

Termin realizacji: 2021 r.

2.2.2. Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach indywidualnych,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach grupowych.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Rodzaje działań:

2.3.1. Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty

Realizatorzy zadania: przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, jednostki oświaty podległe ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a także inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach zespołów interdyscyplinarnych czy grup roboczych.

Wskaźniki:

- liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieska Karta”, tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę,
- liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieska Karta” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy,
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” dokumentujących kolejne zdarzenia stosowania przemocy w sprawach toczących się procedur „Niebieska Karta”,
- liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”, w tym ze względu na problem przemocy: psychicznej, fizycznej i seksualnej,
- liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”,
- liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”,
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-C”.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.2. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji, w tym liczba osób korzystających z porad za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość,
- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.3. Realizacja form pomocy programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym w uzasadnionych przypadkach działania na rzecz reintegracji rodzin

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba opracowanych i zrealizowanych programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba osób, które uczestniczyły w terapii indywidualnej psychologicznej (terapeutycznej),
- liczba grup terapeutycznych,
- liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne,
- liczba grup wsparcia,
- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy przez punkty konsultacyjne

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba punktów konsultacyjnych,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z różnych form pomocy w punktach konsultacyjnych.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej (art. 6 ust. 2 pkt 3 i ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba gminnych ośrodków wsparcia,
- liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w gminnych ośrodkach wsparcia, w tym z pomocy w formie schronienia,
- liczba powiatowych ośrodków wsparcia,
- liczba miejsc w powiatowych ośrodkach wsparcia,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w powiatowych ośrodkach wsparcia, w tym z pomocy w formie schronienia,
- liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- liczba ośrodków interwencji kryzysowej,
- liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w ośrodkach interwencji kryzysowej, w tym z pomocy w formie schronienia.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.6. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z różnych form pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym z pomocy w formie schronienia.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.7. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do ogólnopolskich całodobowych telefonów zaufania, interwencyjnych (*dotyczących zgłoszeń alarmowych o wystąpieniu lub podejrzeniu wystąpienia nagłego zagrożenia życia, zdrowia, środowiska, mienia oraz zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, przekazana na numery alarmowe obsługiwane w centrum powiadamiania ratunkowego, z zewnętrznych systemów monitoringu albo przy wykorzystaniu innych środków komunikacji, które umożliwiają niezwłoczne przekazanie tej informacji do centrum powiadamiania ratunkowego*) lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz kontynuowanie działalności całodobowej bezpłatnej ogólnopolskiej linii telefonicznej dla ofiar przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zdrowia przy wsparciu Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw administracji publicznej, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- liczba ogólnopolskich linii telefonicznych dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- czas dostępności telefonu,
- liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.8. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych i regionalnych telefonów zaufania, informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki; organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- liczba lokalnych linii telefonicznych dla osób doznających przemocy w rodzinie,
- liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.9. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego przez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań

Realizatorzy zadania: Minister Sprawiedliwości, minister właściwy do spraw wewnętrznych, sądy powszechne, Komenda Główna Policji.

Wskaźniki:

- liczba przyjaznych pokoi przesłuchań,
- liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.10. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie, w trybie art. 12a ustawy.

Termin realizacji: 2021 r.

2.3.11. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności lokali socjalnych

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba uchwał organów samorządu terytorialnego umożliwiających przyznanie lokali socjalnych w pierwszej kolejności osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- liczba lokali socjalnych przyznanych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w pierwszej kolejności.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

2.4. Monitoring działań pomocowych

Rodzaje działań:

2.4.1. Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie, jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie,
- liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta” z uwagi na brak zasadności podejmowania działań,
- liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym osób, u których przemoc w rodzinie ustała,
- liczba raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

2.4.2. Nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa

Realizatorzy zadania: wojewodowie.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych kontroli zadań realizowanych przez samorzady w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba stwierdzonych nieprawidłowości.

Termin realizacji: 2021 r.

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Kierunki działań:

3.1. Tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowywanie i doskonalenie zasad współpracy między tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi i wdrażanie do realizacji

Rodzaje działań:

3.1.1. Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- aktualizowanie na stronach internetowych urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego baz teleadresowych podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- aktualizowanie na stronach internetowych powiatów (starostwo powiatowe) informatora zawierającego bazy teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie wraz ze wskazaniem zakresu oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

3.1.2. Przesyłanie informatorów zawierających aktualne bazy teleadresowe z danego powiatu, o których mowa w pkt 3.1.1, właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji, komendantom oddziałów Żandarmerii Wojskowej oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom dwa razy w roku do dnia 30 stycznia i do dnia 31 lipca

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- przekazanie ww. podmiotom aktualnego informatora zawierającego bazy teleadresowe w wersji elektronicznej.

Termin realizacji: 2021 r.

3.1.3. Rozpowszechnianie informatorów przez podmioty, o których mowa w pkt 3.1.2, w podległych im pionach organizacyjnych

Realizatorzy zadania: prezesi sądów rejonowych, prokuratorzy rejonowi, komendanci powiatowi/miejscy Policji, komendanci oddziałów Żandarmerii Wojskowej, organy samorządu terytorialnego – szczebel gminny.

Wskaźniki:

- liczba przekazanych ww. podmiotom aktualnych informatorów w wersji papierowej i/lub elektronicznej,
- umieszczenie informatorów na stronach internetowych ww. podmiotów dwa razy w roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

3.2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

3.2.1. Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury „Niebieska Karta”

Realizatorzy zadania: przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, oświaty, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, jednostki organizacyjne prokuratury, jednostki oświaty podległe ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a także inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach zespołów interdyscyplinarnych czy grup roboczych.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta”, wskazanych jako osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-D”,
- liczba wszczętych postępowań przygotowawczych oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie,

- liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez sporządzenie aktu oskarżenia,
- liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez umorzenie postępowania.

Termin realizacji: 2021 r.

3.2.2. Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą przez:

- zatrzymywanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie,
- stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania,
- występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- opracowywanie i wydawanie przez Prokuratora Generalnego, zgodnie z art. 8a ustawy, co najmniej raz na dwa lata wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uwzględnieniu w nich zasad stosowania ww. środków zapobiegawczych,
- zastosowanie przez Policję/Żandarmerię Wojskową nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw wewnętrznych, Minister Sprawiedliwości, Minister Obrony Narodowej, Prokurator Generalny, jednostki organizacyjne Policji, jednostki organizacyjne Żandarmerii Wojskowej, jednostki prokuratury, zespoły kuratorskiej służby sądowej.

Wskaźniki:

- liczba zastosowanych ww. środków zapobiegawczych przez prokuraturę,
- liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie że stosują przemoc w rodzinie,
- liczba złożonych wniosków do prokuratury/sądu o zastosowanie ww. środków zapobiegawczych,

- liczba wniosków do sądu w przedmiocie zastosowania ww. środków karnych lub probacyjnych, w tym m.in. z art. 335 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego,
- liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd ww. środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego,
- liczba orzeczeń sądowych uwzględniających ww. wnioski w postępowaniu wykonawczym,
- liczba zastosowanych przez Policję/Żandarmerię Wojskową nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia zastosowanych.

Termin realizacji: 2021 r.

3.2.3. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych, w szczególności:

- **w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,**
- **w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego w przedmiocie władzy rodzicielskiej,**
- **w zakresie prawa cywilnego w przedmiocie zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.**

Realizatorzy zadania: Minister Sprawiedliwości, sądy powszechne.

Wskaźniki:

- liczba osób oskarżonych o przestępstwo z użyciem przemocy w rodzinie: skazanych, uniewinnionych, wobec których warunkowo umorzono postępowanie karne oraz wobec których umorzono postępowanie karne,
- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, wobec których orzeczono kary grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności,
- liczba orzeczonych środków karnych i probacyjnych, w szczególności obowiązku zawartego w art. 72 § 1 pkt 6b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
- liczba orzeczeń w zakresie władzy rodzicielskiej z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie,
- liczba wniosków do sądu w przedmiocie zobowiązania do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,

- liczba orzeczeń dotyczących zobowiązania do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,
- liczba eksmisji z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

3.2.4. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji między służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zespoły kuratorskiej służby sądowej, jednostki prokuratury, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Wskaźniki:

- liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 12d ustawy),
- liczba wniosków o nałożenie obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na podstawie art. 72 § 1 pkt 6b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
- liczba wniosków prokuratora do sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy w rodzinie,
- liczba przekazanych ww. organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości (ew. sądu) informacji przez inne służby, w tym zwłaszcza przez pracowników socjalnych, o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc,
- liczba przekazanych ww. organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości informacji przez konsultantów telefonu interwencyjno-informacyjnego prowadzonego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania stosowania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy)

Rodzaje działań:

3.3.1. Opracowanie ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt 3 ustawy)

Realizatorzy zadania: samorząd województwa.

Wskaźniki:

- liczba ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

3.3.2. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych (art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy)

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy oraz Centralny Zarząd Służby Więziennej z możliwością współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Termin realizacji: 2021 r.

3.3.3. Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przestępstwa w związku z przemocą w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych przez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie

Realizatorzy zadania: jednostki organizacyjne prokuratury, kuratorska służba sądowa, Centralny Zarząd Służby Więziennej.

Wskaźniki:

- liczba wniosków prokuratora, w tym z art. 335 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba wniosków prokuratora, w tym z art. 335 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba wniosków prokuratora o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego,

- liczba wniosków kuratorów sądowych o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego,
- liczba wniosków dyrektorów zakładów karnych do sądu penitencjarnego o nałożenie obowiązku uczestnictwa skazanego w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych po odbyciu kary, w przypadku udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia, jeżeli skazany nie został objęty takim programem w trakcie pobytu w zakładzie karnym.

Termin realizacji: 2021 r.

3.3.4. Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-edukacyjnych w każdym powiecie przez całoroczną dostępność miejsc w realizowanych programach

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba powiatów, w przypadku których dostępność uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych jest całoroczna.

Termin realizacji: 2021 r.

3.3.5. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń

Realizatorzy zadania: Minister Sprawiedliwości, sądy powszechne, Centralny Zarząd Służby Więziennej.

Wskaźniki:

- liczba orzeczeń nakładających na osoby stosujące przemoc w rodzinie obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba osób przystępujących do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przystępujących do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób przebywających w zakładach karnych,
- liczba osób, które ukończyły oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Termin realizacji: 2021 r.

3.3.6. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy.

Wskaźniki:

- liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,

- liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Termin realizacji: 2021 r.

3.3.7. Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie przez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, Minister Sprawiedliwości, jednostki samorządu terytorialnego – szczebel powiatowy, Centralny Zarząd Służby Więziennej.

Wskaźniki:

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie,
- liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone z uwagi na popełnienie czynu podobnego.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań

Rodzaje działań:

3.4.1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba podmiotów realizujących programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych,
- liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne.

Termin realizacji: 2021 r.

3.4.2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

3.5. Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi

Rodzaje działań:

3.5.1. Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny i powiatowy we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba programów wspierających realizowanych w gminach i powiatach,
- liczba osób uczestniczących w programach wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania

Rodzaje działań:

4.1.1. Wprowadzanie i realizowanie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania oraz reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Komenda Główna Policji, minister właściwy do spraw zdrowia, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, minister właściwy do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, sądy okręgowe, uczelnie.

Wskaźniki:

- liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia właściwych treści do programów kształcenia zawodowego,
- liczba realizowanych programów,
- liczba osób objętych treściami programowymi,
- liczba przeprowadzonych szkoleń zawodowych obejmujących treści dotyczące zapobiegania, rozpoznawania oraz reagowania na przemoc w rodzinie,
- liczba uczestników szkoleń.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

4.2. Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

4.2.1. Opracowywanie i wydawanie wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (art. 8a ustawy)

Realizatorzy zadania: Prokurator Generalny.

Wskaźniki:

- wytyczne dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.

Termin realizacji: 2021 r.

4.2.2. Opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania (art. 7 ust. 1 pkt 1)

Realizatorzy zadania: wojewodowie.

Wskaźniki:

- opracowane materiały instruktażowe, zalecenia i procedury w każdym województwie.

Termin realizacji: 2021 r.

4.2.3. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy między służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie, przez:

- tworzenie, prowadzenie i aktualizację baz danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie poszczególnych służb na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych instytucji wojewódzkich i okręgowych,
- nawiązywanie współpracy między takimi osobami w celu realizacji wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb.

Realizatorzy zadania: minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, Minister Sprawiedliwości, Prokuratura Krajowa, Komenda Główna Policji, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, wojewodowie, samorząd województwa, komendy wojewódzkie Policji, sądy okręgowe, prokuratury regionalne, zakłady karne.

Wskaźniki:

- umieszczanie i aktualizacja na stronach internetowych właściwych instytucji baz danych osób nadzorujących lub koordynujących działanie służb na terenie województwa,
- liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

4.3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

4.3.1. Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki.

Wskaźniki:

- liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych,
- liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Termin realizacji: 2021 r.

4.3.2. Organizowanie szkoleń, w oparciu o wytyczne opracowane na podstawie art. 8 pkt 5 ustawy, dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym przedstawicieli:

- **jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,**
- **gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,**
- **Policji,**
- **oświaty,**
- **ochrony zdrowia,**
- **sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych,**
- **służby więziennej,**
- **Żandarmerii Wojskowej,**
- **innych podmiotów mogących być członkami zespołów interdyscyplinarnych/grup roboczych (art. 6 ust. 6 pkt 4 ustawy).**

Realizatorzy zadania: samorząd województwa.

Wskaźniki:

- liczba szkoleń w każdym województwie,
- liczba przeszkolonych osób w każdej ze służb lub podmiotów.

Termin realizacji: 2021 r.

4.3.3. Opracowywanie programów szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania na postawy osób stosujących przemoc w rodzinie i ich realizacja

Realizatorzy zadania: Komenda Główna Policji, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Centralny Zarząd Służby Więziennej, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wskaźniki:

- liczba opracowanych programów,
- liczba zrealizowanych szkoleń,
- liczba przeszkolonych osób.

Termin realizacji: 2021 r.

Kierunki działań:

4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaje działań:

4.4.1. Realizacja specjalistycznych szkoleń (min. 100 godzin dydaktycznych) umożliwiających uzyskanie certyfikatu specjalisty w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: organizacje pozarządowe, uczelnie przy wsparciu merytorycznym jednostki samorządu terytorialnego – szczebel wojewódzki.

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych szkoleń,
- liczba osób uczestniczących w szkoleniach,
- liczba osób, które uzyskały certyfikat specjalisty.

Termin realizacji: 2021 r.

4.4.2. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia

Realizatorzy zadania: jednostki samorządu terytorialnego – szczebel gminny, powiatowy i wojewódzki.

Wskaźniki:

- liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego,
- liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych,
- liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych.

Termin realizacji: 2021 r.

VII. Przewidywane skutki finansowe

Realizacja Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie została zaprojektowana na rok 2021.

Budżet Programu w trakcie jego funkcjonowania będzie kształtował się następująco:

– diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie	150 000 zł
– ogólnopolska konferencja	50 000 zł
– utrzymanie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	15 895 200 zł
– realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	3 600 000 zł
– realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	1 112 800 zł
– dofinansowanie szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1 600 000 zł
– utrzymanie całodobowej, bezpłatnej ogólnopolskiej linii telefonicznej dla ofiar przemocy w rodzinie	340 000 zł

Razem: 22 748 000 zł

Nakłady budżetu państwa na rok 2021 w związku z uchwaleniem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zostały zawarte w załączniku nr 1 do Programu.

VIII. Przewidywane efekty realizacji Programu

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą przez:

- podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zwiększenie wiedzy na temat mechanizmów i skutków przemocy,
- rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób i rodzin zagrożonych bądź doświadczających przemocy,
- zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy,
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym rozwój:
  - programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych,
  - programów psychologiczno-terapeutycznych,
  - innych – uzupełniających korekcję i terapię osób stosujących przemoc w rodzinie,
- podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób zajmujących się świadczeniem usług dla osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą oraz osób ją stosujących.

IX. Sposób monitorowania i sprawozdawczości

Ocena jakości realizowanych w ramach Programu działań będzie odbywała się w oparciu o prowadzony monitoring i sprawozdawczość.

Każdy z organów na szczeblu centralnym odpowiedzialnych za monitorowanie Programu dokona analizy jakościowej i ilościowej realizacji Programu w oparciu o dane przekazane przez podległe jednostki z uwzględnieniem wskaźników monitorowania:

Wskaźniki monitorowania Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021			Wartość wskaźnika	
			2019	2021
Cel główny	zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce	liczba rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta”	110 740	109 458
		liczba osób, które skorzystały ze wsparcia różnego rodzaju placówek udzielających pomocy	26 953	27 500
Cele szczegółowe	zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	liczba realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	2 455	2 470
		liczba realizowanych powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	325	335
		liczba realizowanych wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie	12	14
	zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, które stworzyły miejsca noclegowe dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	36	37
		liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych	2 493	2 477
		liczba ogółem sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A”	94 716	92 861
		liczba ogółem sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-C”	62 888	60 749
	zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	5 049	4 000
		liczba osób stosujących przemoc w rodzinie uczestniczących w programach psychologiczno-terapeutycznych	1 064	1 236
		liczba sporządzonych ogółem formularzy „Niebieska Karta-D”	48 299	46 006

	zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług	liczba osób uczestniczących w szkoleniach dla przedstawicieli służb i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	4 061	4 100
		liczba osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc oddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego (superwizja, coaching, grupy wsparcia)	9 991	10 100
		liczba osób uczestniczących w konferencji organizowanej przez MRiPS	110	120

Monitorowanie realizacji Programu będzie się odbywać przez sprawozdawczość dokonywaną w oparciu o wskaźniki działań, która w szczególności dotyczyć będzie:

- instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- form udzielanej pomocy takim osobom,
- form działań kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z przepisami ustawy za koordynację działań monitorujących na szczeblu centralnym odpowiedzialny jest Krajowy Koordynator realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, zaś na szczeblu wojewódzkim – Wojewódzki Koordynator Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Dane statystyczne będą opracowywane przez wszystkie szczeble samorządu terytorialnego, tj. gminne, powiatowe, wojewódzkie a także przez wojewodów. Następnie za pośrednictwem systemów informatycznych przekazane zostaną na szczebel centralny. Opracowanie sprawozdań przez samorządy lokalne nastąpi nie później niż do 10 lutego następnego roku, zaś przekazanie przez wojewodów sprawozdań na szczebel centralny nastąpi do 30 marca następnego roku. Posłużą one jako składowa do opracowania Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Wzór sprawozdania z realizacji Programu został zawarty w załączniku nr 2 do Programu.

Zgodnie z art. 11 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie składane jest corocznie, w terminie do 30 września, Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Radę Ministrów.

Jakość realizowanych działań będzie oceniana przez wojewodów, którzy sprawują nadzór nad sposobem realizacji zadań przez jednostki samorządu terytorialnego, a także przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w oparciu o przekazane przez wojewodów informacje zarówno o charakterze statystycznym, jak również wynikające z przeprowadzonych kontroli, ale też na podstawie wdrożonych przez jednostki samorządu terytorialnego innowacyjnych rozwiązań.

Ponadto, na stronach internetowych wszystkich resortów zaangażowanych w realizację Programu, zamieszczone będą najważniejsze informacje wynikające z monitorowania i sprawozdawczości Programu.

W ramach realizacji Programu dostępne będą, na stronach internetowych podmiotów zaangażowanych w działania, bazy zawierające dane instytucji, z których usług mogą skorzystać osoby dotknięte przemocą w rodzinie oraz osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Załącznik nr 1

**Nakłady budżetu państwa na rok 2021
w związku z uchwaleniem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie**

Lp.	Nazwa zadania	Nakłady budżetu państwa 2021 r.
1	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie, w tym między innymi: – opracowanie metod narzędzi badawczych, – przeprowadzenie badań, – opracowanie raportów końcowych, – prezentacja raportów podczas ogólnopolskiej konferencji	150 000 zł
2	Ogólnopolska konferencja dla przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym między innymi: – zapewnienie dla uczestników konferencji materiałów informacyjno-edukacyjnych, – zapewnienie dla uczestników konferencji miejsc noclegowych, wyżywienia, transportu, – wynagrodzenie dla prelegentów	50 000 zł
3	Bieżące utrzymanie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	37 ośrodków × 12 m-cy × 35 800 zł = 15 895 200 zł
4	Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	4 000 sprawców × 900 zł = 3 600 000 zł
5	Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	1 236 sprawców × 900 zł = 1 112 800 zł
6	Dofinansowanie szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	16 woj. × 100 000 zł = 1 600 000 zł
7	Utrzymanie całodobowej, bezpłatnej ogólnopolskiej linii telefonicznej dla ofiar przemocy w rodzinie	340 000 zł
MRiPS		200 000 zł
Budżety wojewodów		22 208 000 zł
MZ		340 000 zł
RAZEM		22 748 000 zł

Załącznik nr 2

**Wzór rocznego sprawozdania
z realizacji Krajowego Programu
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
na rok 2021**

Razem Ministerstwa

1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny/ wartość wskaźnika	
		Razem	MRiPS
1.1.1. Opracowywanie diagnoz i prowadzenie badań, ekspertyz oraz analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i czynników z nią skorelowanych (art. 8 pkt 1 ustawy)	liczba opracowanych diagnoz, badań, ekspertyz		
1.1.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy, powiatu i województwa, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie	liczba przeprowadzonych lokalnych diagnoz zjawiska przemocy w rodzinie		
1.1.3. Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa (art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy)	liczba opracowanych raportów dotyczących monitoringu (diagnoza i ewaluacja) zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa		

1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie (art. 8 pkt 2 w związku z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy)

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny			
		Razem	MRiPS	MS	KRRiT (MKDniS)
1.2.1. Prowadzenie ogólnopolskich kampanii społecznych	liczba kampanii				Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania

1.2.1. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych	liczba kampanii	X	X	X	X
1.2.2. Organizowanie ogólnopolskiej konferencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	liczba zorganizowanych konferencji	X	X	X	X
	liczba osób uczestniczących w konferencjach	X	X	X	X
1.2.3. Współpraca między organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów informacji i edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich (art. 9 ust. 1 ustawy)	liczba zrealizowanych działań	X	X	X	X
	liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie	X	X	X	X

<p>1.2.4. Współpraca między organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe</p>	<p>liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	<p>liczba zrealizowanych działań</p>				<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
---	--	--------------------------------------	--	--	--	----------	----------	----------	----------

1.3. Ograniczenie treści przemocowych w mediach

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	KRRiT (MKDNIŚ)	Minister Cyfryzacji
<p>1.3.1. Promowanie w środkach masowego przekazu programów skierowanych do dzieci i młodzieży wolnych od przemocy i pozbawionych treści przemocowych</p>	<p>liczba programów dla dzieci i młodzieży, promujących zachowania wolne od przemocy</p> <p>liczba programów w środkach masowego przekazu promujących programy pozbawione treści przemocowych programy kierowane do dzieci i młodzieży</p> <p>liczba programów, filmów i audycji w środkach masowego przekazu promujących treści korektywne</p> <p>wdrożenie programu monitorowania i oceny dostosowania treści programów w środkach masowego przekazu do etapu rozwoju dzieci i młodzieży</p>			<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>

<p>1.3.2. Ograniczanie prezentowania zjawiska przemocy w rodzinie w środkach masowego przekazu</p>	<p>liczba wystąpień Przewodniczącego KRRiT do nadawców wzywających do zaniechania naruszeń prawa</p>			<p>X</p>
<p>1.3.3. Ograniczanie treści przemocowych w Internecie i mediach społecznościowych</p>	<p>liczba wszczętych postępowań na skutek wystąpień i skarg składanych do KRRiT dotyczących emisji w mediach programów zawierających treści przemocowe</p>		<p>X</p>	<p>X</p>
	<p>liczba wystąpień Ministra Cyfryzacji do podmiotów prowadzących serwisy i portale</p>		<p>X</p>	
	<p>liczba wdrożonych mechanizmów przeciwdziałania treściom przemocowym w Internecie i mediach społecznościowych</p>		<p>X</p>	

1.4. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny			
		Razem	MRiPS	MZ	MEiN
<p>1.4.1. Opracowanie programów osłonowych oraz edukacyjnych i prowadzenie działań dotyczących zapobiegania przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub z niepełnosprawnościami</p>	<p>liczba opracowanych programów osłonowych oraz edukacyjnych</p>		<p>X</p>		
	<p>liczba osób, w stosunku do których prowadzono działania</p>		<p>X</p>		
<p>1.4.2. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych</p>	<p>liczba placówek</p>		<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
<p>przemocą w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy) oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małych w ciąży</p>	<p>liczba programów</p>		<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
	<p>ogółem</p>		<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
	<p>w tym kobiety</p>		<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
	<p>w tym mężczyźni</p>		<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
	<p>liczba wizyt patronażowych prowadzonych przez</p>		<p>X</p>		<p>X</p>
	<p>położne podstawowej opieki zdrowotnej</p>				

1.5. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy)

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
1.5.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	liczba realizowanych gminnych programów		
1.5.2. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	liczba realizowanych powiatowych programów		
1.5.3. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie	liczba realizowanych wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie		
	opracowanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie		

2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

2.1. Rozwój infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
2.1.1. Utworzenie zespołów interdyscyplinarnych	liczba zespołów interdyscyplinarnych		
2.1.2. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych	liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego		
	liczba funkcjonujących w danym roku grup roboczych		
	liczba spotkań grup roboczych		
2.1.3. Ewidencjonowanie istniejącej infrastruktury instytucji rządowych i samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	aktualizowanie na stronach internetowych wojewodów baz teleadresowych instytucji samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych świadczących usługi dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie		
	aktualizowanie na stronie internetowej MRiPS baz teleadresowych podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie		
2.1.4. Przesyłanie zaktualizowanych baz danych z danego województwa do dnia 31 lipca	liczba przekazanych aktualnych baz danych	ogółem	
		prezesowi sądu apelacyjnego	
		prokuratorowi regionalnemu	
		komendantowi wojewódzkiemu Policji	
		komendantowi oddziału Żandarmerii Wojskowej	
		kuratorowi oświaty	
organom samorządu terytorialnego			

Rodzaj działania	Wskaźnik	Razem	MS	PK	MSWiA	MON	MEiN
2.1.5. Upowszechnienie baz danych przez podmioty, o których mowa w pkt 2.1.4	liczba przekazanych aktualnych baz						
	liczba jednostek oświatowych, do których przekazano aktualne bazy danych		X	X	X	X	

Rodzaj działania	Wskaźnik	Nazwa instytucji	Podmiot odpowiedzialny	
			Razem	MRiPS
2.1.6. Rozbudowa sieci i poszerzenie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	liczba utworzonych w danym roku	punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie		
		ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie		
		domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży		
		ośrodków interwencji kryzysowej		
		w tym: punktów interwencji kryzysowej		
		innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
2.1.7. Nawiązywanie i wzmocnianie współpracy między instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	liczba realizowanych projektów w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie		

2.2. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 4 ustawy)

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
2.2.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy, w szczególności: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	liczba opracowanych materiałów informacyjnych		
2.2.2. Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach indywidualnych		
	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczących w działaniach grupowych		

2.3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie
2.3.1. Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny					
		Razem	MRiPS	MSWIA	MZ	MEiN	MKDNiS
2.3.1. Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty	liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieska Karta”, tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę						
	liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieska Karta” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy		X		X		X
	liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-A” dokumentujących kolejne zdarzenie stosowania przemocy w sprawach toczących się procedur „Niebieska Karta”			X	X	X	X
2.3.1. Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty	ogółem			X	X	X	X
	liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”			X	X	X	X
	w tym ze względu na problem przemocy psychicznej						
	w tym ze względu na problem przemocy fizycznej			X	X	X	X
	w tym ze względu na problem przemocy seksualnej			X	X	X	X

2.3.2. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie wsparcia lub innych grup samopomocowych

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MRiPS	
2.3.2. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie wsparcia lub innych grup samopomocowych	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie korzystających z różnorodnych form wsparcia	ogółem		
		kobiety		
		mężczyźni		
		dzieci		
	w tym liczba osób korzystających z porad za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość	ogółem		
		kobiety		
		mężczyźni		
		dzieci		
	liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	ogółem	psychologicznego	
			pedagogicznego	
prawnego				
medycznego				
socjalnego				
zawodowego i rodzinnego				
liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia, grupach samopomocowych	ogółem			

2.3.3. Realizacja form pomocy programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba opracowanych i realizowanych programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie			
	liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym osób dotkniętych przemocą w rodzinie			
	liczba osób, które uczestniczyły w terapii indywidualnej psychologicznej (terapeutycznej)			
	liczba grup terapeutycznych			
	liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne			
	liczba grup wsparcia			
	liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia			
	liczba punktów konsultacyjnych			
		ogółem		
		w tym kobiety	ogółem	
		w tym niepełnosprawne		
		w tym starsze		
2.3.4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy przez punkty konsultacyjne		ogółem		
		w tym mężczyźni	ogółem	
			w tym niepełnosprawni	
			w tym starsi	
			ogółem	
		w tym dzieci	w tym dziewczynki	
			w tym chłopcy	
			w tym niepełnosprawne	

<p>2.3.5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej (art. 6 ust. 2 pkt 3 ust. 3 pkt 3 i 4 ustawy)</p>	liczba gminnych ośrodków wsparcia				
	w tym: liczba gminnych ośrodków wsparcia z miejscami całodobowymi				
	liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia				
	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w gminnych ośrodkach wsparcia	ogółem	ogółem		
		w tym kobiety	w tym niepełnosprawne		
			w tym starsze		
		w tym mężczyźni	ogółem		
			w tym niepełnosprawni		
			w tym starsi		
	w tym dzieci	ogółem	ogółem		
			w tym dziewczynki		
			w tym chłopcy		
			w tym niepełnosprawne		
		ogółem	ogółem		
		w tym niepełnosprawne			
w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w gminnych ośrodkach wsparcia	w tym kobiety	w tym starsze			
		ogółem			
	w tym mężczyźni	w tym niepełnosprawni			
		w tym starsi			
	ogółem	ogółem			
	w tym dzieci	w tym dziewczynki			
	w tym chłopcy				
	w tym niepełnosprawne				

	liczba powiatowych ośrodków wsparcia			
	w tym: liczba powiatowych ośrodków wsparcia z miejscami całodobowymi			
	liczba miejsc w powiatowych ośrodkach wsparcia			
	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w powiatowych ośrodkach wsparcia	ogółem		
		w tym kobiety	ogółem	
			w tym niepełnosprawne	
			w tym starsze	
		w tym mężczyźni	ogółem	
			w tym niepełnosprawni	
			w tym starsi	
		w tym dzieci	ogółem	
			w tym dziewczynki	
			w tym chłopcy	
			w tym niepełnosprawne	
	w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w powiatowych ośrodkach wsparcia	ogółem		
w tym kobiety		ogółem		
		w tym niepełnosprawne		
		w tym starsze		
		w tym mężczyźni	ogółem	
			w tym niepełnosprawni	
			w tym starsi	
		w tym dzieci	ogółem	
		w tym dziewczynki		
		w tym chłopcy		
		w tym niepełnosprawne		

liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży									
	liczba miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży								
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	ogółem			ogółem					
	w tym kobiety			w tym niepełnosprawne					
				w tym starsze					
	w tym mężczyźni			ogółem					
				w tym niepełnosprawni					
				w tym starsi					
	w tym dzieci			ogółem					
				w tym dziewczynki					
				w tym chłopcy					
				w tym niepełnosprawne					
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	ogółem			ogółem					
	w tym kobiety			w tym niepełnosprawne					
				w tym starsze					
	w tym mężczyźni			ogółem					
				w tym niepełnosprawni					
				w tym starsi					
	w tym dzieci			ogółem					
				w tym dziewczynki					
				w tym chłopcy					
				w tym niepełnosprawne					

	w tym: liczba punktów interwencji kryzysowej				
	w tym: liczba punktów interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi				
	liczba miejsc w punktach interwencji kryzysowej				
	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w punktach interwencji kryzysowej	ogółem			
		w tym kobiety	ogółem		
		w tym mężczyźni	w tym niepełnosprawne		
			w tym starsze		
	w tym mężczyźni	ogółem			
		w tym niepełnosprawni			
		w tym starsi			
		ogółem			
	w tym dzieci	ogółem			
		w tym dziewczynki			
		w tym chłopcy			
		w tym niepełnosprawne			
	w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w punktach interwencji kryzysowej	ogółem			
		w tym kobiety	ogółem		
w tym niepełnosprawne					
w tym mężczyźni		w tym starsze			
		ogółem			
w tym mężczyźni		w tym niepełnosprawni			
		w tym starsi			
		ogółem			
		w tym dziewczynki			
w tym dzieci		w tym chłopcy			
	ogółem				
	w tym niepełnosprawne				
	w tym niepełnosprawne				

liczba innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie			
	w tym: liczba innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie z miejscami całodobowymi		
liczba miejsc w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie			
	ogółem		
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	w tym kobiety	ogółem	
		w tym niepełnosprawne	
	w tym mężczyźni	ogółem	
		w tym niepełnosprawni	
	w tym dzieci	ogółem	
		w tym dziewczynki	
w tym chłopcy	ogółem		
	w tym niepełnosprawne		
w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie			
	ogółem		
w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	w tym kobiety	ogółem	
		w tym niepełnosprawne	
w tym mężczyźni	w tym starsze		
	ogółem		
w tym dzieci	w tym niepełnosprawni		
	w tym starsi		
w tym dziewczynki	ogółem		
	w tym chłopcy		
w tym chłopcy	ogółem		
	w tym niepełnosprawne		

<p>2.3.6. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie całodobowych miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie</p>	<p>liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie</p>				
	<p>liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie</p>				
	<p>liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie</p>	ogółem	ogółem		
		w tym kobiety	w tym niepełnosprawne		
			w tym starsze		
		w tym mężczyźni	ogółem		
			w tym niepełnosprawni		
			w tym starsi		
			ogółem		
			w tym dziewczynki		
			w tym chłopcy		
			w tym niepełnosprawne		
	<p>w tym: liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie</p>	ogółem	ogółem		
		w tym kobiety	w tym niepełnosprawne		
		w tym starsze			
w tym mężczyźni		ogółem			
		w tym niepełnosprawni			
		w tym starsi			
		ogółem			
		w tym dziewczynki			
		w tym chłopcy			
		w tym niepełnosprawne			

Rodzaj działania	Wskaźnik	Wartość wskaźnika wskazana przez:		
		Razem	MSWiA	MZ
2.3.7. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do ogólnopolskich telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz kontynuowanie działalności całodobowej, bezpłatnej ogólnopolskiej linii telefonicznej dla ofiar przemocy w rodzinie	liczba ogólnopolskich linii telefonicznych dla osób doznających przemocy w rodzinie			
	całodobowy		X	
	czas dostępności telefonu			
	liczba rozmów i interwencji			

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
2.3.8. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych i regionalnych telefonów zaufania, informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	liczba lokalnych linii telefonicznych dla osób doznających przemocy w rodzinie		
	całodobowy		
	czas dostępności telefonu		
	liczba przeprowadzonych rozmów i interwencji		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MRiPS	MS MSWiA
2.3.9. Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego przez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań	liczba przyjaznych pokoi przesłuchań			
	liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań	ogółem		
		chłopcy		
	dziewczynki			

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
2.3.10. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy	liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	ogółem	
		chłopcy	
		dziewczynki	
	liczba dzieci umieszczonych u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny		
2.3.11. Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych	liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej		
	liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej		
	liczba uchwał organów samorządu terytorialnego umożliwiających przyznanie lokali socjalnych w pierwszej kolejności osobom dotkniętym przemocą		
	liczba lokali socjalnych przyznanych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w pierwszej kolejności		

2.4. Monitoring skuteczności działań pomocowych

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MRiPS	
2.4.1. Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą	liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta”, z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie			
		liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta”, z uwagi na brak zasadności podejmowania działań		
	liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc w rodzinie ustała	ogółem		
		w tym kobiety	ogółem	
	w tym niepełnosprawne			
	w tym starsze			

		w tym mężczyźni	ogółem		
			w tym niepełnosprawni		
			w tym starsi		
			ogółem		
		w tym dzieci	w tym niepełnosprawne		
	liczba raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie				
2.4.2. Nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa	liczba przeprowadzonych kontroli zadań realizowanych przez samorządy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie				
		liczba stwierdzonych nieprawidłowości			

3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

3.1. Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie i doskonalenie zasad współpracy między tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi i wdrażanie do realizacji

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
3.1.1. Ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie	aktualizowanie na stronach internetowych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej baz teleadresowych podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie aktualizowanie na stronach internetowych powiatów (starostwo powiatowe) informatora zawierającego bazy teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, wraz ze wskazaniem zakresu oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie		
3.1.2. Przesyłanie informatorów zawierających aktualne bazy teleadresowe z danego powiatu, o których mowa w pkt 3.1.1, właściwym miejscowo prezesom sądów rejonowych, prokuratorom rejonowym, komendantom powiatowych/miejskich Policji oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom dwa razy do roku do dnia 31 stycznia i do dnia 31 lipca	ogółem prezesom sądów rejonowych prokuratorom rejonowym komendantom powiatowych/miejskich Policji Komendantom jednostek Żandarmerii Wojskowej wchodzącym w obręb powiatu gminom		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny					
		Razem	MRiPS	MS	PK	MSWiA	MON
3.1.3. Rozpowszechnienie informatorów przez podmioty, o których mowa w pkt 3.1.2., w podległych im pionach organizacyjnych	liczba przekazanych sędziom, zespołom kuratorskiej służby sądowej, prokuratorom oraz funkcjonariuszom Policji oraz Żandarmerii Wojskowej aktualnych informatorów w wersji papierowej i/lub elektronicznej		X				
	umieszczenie informatorów na stronach internetowych gmin, sądów i prokuratur rejonowych, komend Policji powiatowych i miejskich, jednostek żandarmerii wojskowej dwa razy do roku do dnia 15 lutego i do dnia 15 sierpnia						

3.2.1. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny			
		Razem	MRiPS	MSWiA	MON
3.2.1. Oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury „Niebieska Karta”	liczba osób objętych procedurą „Niebieska Karta”, wskazanych jako osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie			X	
	liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta-D”			X	
	liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie		X		

	liczba postanowień o odmowie wszczęcia dochodzenia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie	X	
	liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez sporządzenie aktu oskarżenia	X	
	liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie przez umorzenie postępowania	X	

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny				
		Razem	MS	PK	MSWiA	MON
3.2.2. Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą przez: – zatrzymywanie osób stosujących przemoc w rodzinie, – stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie,	liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie		X	X		X
	kobiety		X	X		
	mężczyźni		X	X		X
	dozoru Policji z zakazem kontaktowania z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie (art. 275 § 2 kpk)		X		X	X
	liczba zastosowanych przez prokuratora środków zapobiegawczych w przedmiocie:		X		X	X
	nakazania opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą (art. 275a kpk)		X		X	X

Zastosowanie nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	liczba wydanych przez funkcjonariuszy Policji	nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	X	X	X
		zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	X	X	X
	liczba wydanych przez funkcjonariuszy Żandarmerii Wojskowej	nakazów opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	X	X	X
		zakazów zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	X	X	X

3.2.3. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych

Rodzaj działania	Wskaźnik		Podmiot odpowiedzialny	
			Razem	MS
3.2.3. Orzecznictwo sądów powszechnych, w szczególności: – w zakresie prawa karnego, w odniesieniu do kar, środków karnych, probacyjnych i innych oddziaływań, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	osądzeni	ogółem w tym art. 207 kk		
	skazani	ogółem w tym kobiety w tym mężczyźni		
	liczba osób oskarżonych o stosowanie przemocy w rodzinie	ogółem w tym art. 207 kk w tym kobiety w tym mężczyźni		
uniewinnieni	ogółem w tym art. 207 kk			

		warunkowo umorzone postępowanie	ogółem			
			w tym art. 207 kk			
		umorzono postępowanie	ogółem			
			w tym art. 207 kk			
		grzywny	ogółem			
			w tym art. 207 kk			
	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, wobec których orzeczono kary		ograniczenia wolności	ogółem		
				w tym art. 207 kk		
			pozbawienia wolności	ogółem		
				w tym art. 207 kk		
			w tym pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem	ogółem		
				w tym art. 207 kk		
	liczby orzeczonych środków karnych i probacyjnych		obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach	środki karne		
				w tym wobec kobiet		
				w tym wobec mężczyzn		
środki probacyjne						
w tym wobec kobiet						
w tym wobec mężczyzn						
środki karne						
w tym wobec kobiet						
w tym wobec mężczyzn						
środki probacyjne						
		zakaz kontaktowania się z określonymi osobami	w tym wobec kobiet			
			w tym wobec mężczyzn			
			środki probacyjne			
			w tym wobec kobiet			
			w tym wobec mężczyzn			

<p>– prawa cywilnego w przedmiocie nakazu opuszczenia przez osobę stosującą przemoc w rodzinie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą najbliższą, a także eksmisji</p>	<p>liczba eksmisji z uwagi na przemoc w rodzinie (opróżnienie lokalu mieszkalnego bez prawa do lokalu socjalnego)</p>		
	<p>liczba złożonych do sądu cywilnego wniosków o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny</p>		
	<p>liczba orzeczeń dotyczących zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia mieszkania zajmowanego wspólnie z innym członkiem rodziny</p>		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny				
		Razem	MRiPS	MS	PK	MZ
<p>3.2.4. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji między Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie</p>	<p>liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc</p> <p>liczba przekazanych ww. organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości informacji przez konsultantów telefonu interwencyjno-informacyjnego prowadzonego przez PARPA o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc</p>			<p>X</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
<p>liczba wniosków prokuratora do sądu w postępowaniu wykonawczym w przedmiocie:</p>	<p>zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy w rodzinie</p>		<p>X</p>	<p>X</p>		<p>X</p>

						X			X
	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o:	zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności (art. 12d ustawy)	odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy w rodzinie			X			X
			złożone			X			X
	liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o:	odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 12d ustawy)	uwzględnione przez sąd			X			X
			złożone			X			X
			uwzględnione przez sąd			X			X

3.3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie (art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy)

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
3.3.1. Opracowanie ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (art. 6 ust. 6 pkt 3 ustawy)	liczba ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny		
		Razem	MRiPS	MS
3.3.2. Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie: – w warunkach wolnościowych, – w jednostkach penitencjarnych	liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych			
3.3.3. Zwiększanie udziału osób skazanych przez sąd za przemoc w rodzinie w oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przez wzrost liczby wniosków kierowanych do sądu w tym przedmiocie	<p>liczba wniosków prokuratora z art. 335 § 1 kpk o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych</p> <p>liczba wniosków prokuratora z art. 335 § 2 kpk o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych</p> <p>liczba wniosków prokuratora do sądu o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego</p> <p>liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zastosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w toku postępowania wykonawczego</p> <p>liczba wniosków dyrektorów zakładów karnych do sądu penitencjarnego o nałożenie obowiązku uczestnictwa skazanego w oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych po odbyciu kary, w przypadku udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia, jeżeli skazany nie został objęty takim programem w trakcie pobytu w zakładzie karnym</p>		X	X

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRIPS
3.3.4. Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-educacyjnych w każdym powiecie przez całoroczną dostępność miejsc w realizowanych programach	liczba powiatów, w przypadku których dostępność uczestnictwa w programach korekcyjno-educacyjnych jest całoroczna		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MS
3.3.5. Monitoring orzecznictwa sądów powszechnych w zakresie oddziaływań korekcyjno-educacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wykonania tego typu orzeczeń	liczba orzeczeń nakładających na osoby stosujące przemoc w rodzinie obowiązek uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-educacyjnych		
	liczba skierowań do uczestnictwa w ww. programach	ogółem	
		kobiety	
		mężczyźni	
	liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-educacyjnych	ogółem	
		kobiety	
mężczyźni			
liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-educacyjnych	ogółem		
	kobiety		
	mężczyźni		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
3.3.6. Monitoring udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych		
	liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem	
		kobiety	
		mężczyźni	
liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	ogółem		
	kobiety		
	mężczyźni		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny			
		Razem	MRiPS	MS	
3.3.7. Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie przez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie	ogółem		X	
		kobiety		X	
		mężczyźni		X	
	liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które w ciągu 3 lat zostały ponownie osadzone z uwagi na popełnienie czynu podobnego	ogółem		X	
		kobiety		X	
		mężczyźni		X	

3.4. Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
3.4.1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba podmiotów realizujących programy psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie		
	ogółem		
	kobiety		
3.4.1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych		
	mężczyźni		
	ogółem		
3.4.1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne		
	kobiety		
	mężczyźni		
3.4.2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie		
	ogółem		
	kobiety		
3.4.2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie		
	mężczyźni		
	ogółem		

3.5. Realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do utrwalania i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
3.5.1. Opracowanie i realizacja oddziaływań edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-terapeutyczny lub psychologiczno-terapeutyczny	liczba programów wspierających realizowanych w gminach		
	liczba osób uczestniczących w programach wspierających w gminach		
	liczba programów wspierających realizowanych w powiatach		
	liczba osób uczestniczących w programach wspierających w powiatach		

4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4.1. Wzmacnianie jakości kształcenia zawodowego i doskonalenia zawodowego osób przygotowujących się do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz osób realizujących te zadania

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny						
		Razem	MRiPS	MS	MSWiA	MZ	MEiN	MKDNiS
4.1.1. Wprowadzenie i realizowanie treści dotyczących zapobiegania, rozpoznawania i reagowania na przypadki przemocy w rodzinie do programów kształcenia zawodowego i ich realizacja	liczba podjętych decyzji dotyczących wprowadzenia właściwych treści do programów kształcenia zawodowego		X			X		
	liczba realizowanych programów		X					
	liczba osób objętych treściami programowymi		X					
	liczba przeprowadzonych szkoleń		X	X	X	X		X
	liczba uczestników szkoleń		X	X	X	X		X

4.2. Wyznaczenie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny					
		Razem	MRiPS	MS	PG	MSWiA	MZ
4.2.1. Opracowywanie i wydawanie wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	wytyczne dotyczące zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury		X	X		X	X
4.2.2. Opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, dla osób realizujących te zadania	opracowane materiały instruktażowe, zalecenia i procedury w każdym województwie			X	X		X
4.2.3. Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy między służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w każdym województwie, przez: – tworzenie, prowadzenie i aktualizację baz danych osób nadzorujących lub koordynujących działania poszczególnych służb na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych instytucji wojewódzkich i okręgowych, – nawiązanie współpracy między takimi osobami w celu wypracowania wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb	umieszczenie i aktualizacja na stronach internetowych właściwych instytucji bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działania służb						X
	liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb					X	

4.3. Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
4.3.1. Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych		
4.3.1. Organizowanie szkoleń, w oparciu o wytyczne opracowane na podstawie art. 8 pkt 5 ustawy, dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym przedstawiciele: – jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, – gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, – Policji, – oświaty, – ochrony zdrowia, – sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych, – służby więziennej, – Żandarmerii Wojskowej – innych podmiotów mogących być członkami zespołów interdyscyplinarnych /grup roboczych	liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie		
	liczba szkoleń w każdym województwie		
	ogółem		
	jednostek organizacyjnych pomocy społecznej		
	gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych		
	Policji		
	oświaty		
	ochrony zdrowia		
	sędziów		
	prokuratorów		
	kuratorów sądowych		
	służby więziennej		
	Żandarmerii Wojskowej		
	innych podmiotów		

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny			
		Razem	MS	MSWiA	MZ
4.3.3. Opracowywanie i realizacja szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania oraz ich wpływu na kształtowanie postaw osób stosujących przemoc w rodzinie	liczba opracowanych programów		X		
	liczba szkoleń				
	liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb				

4.4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Rodzaj działania	Wskaźnik	Podmiot odpowiedzialny	
		Razem	MRiPS
4.4.1. Realizacja specjalistycznych szkoleń (min. 100 godz. dydaktycznych) umożliwiających uzyskanie certyfikatu specjalisty w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	liczba zrealizowanych szkoleń		
	liczba osób uczestniczących w szkoleniach		
4.4.2. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, grup wsparcia	liczba osób, które uzyskały certyfikat specjalisty		
	liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego		
	liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych		
	liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych		